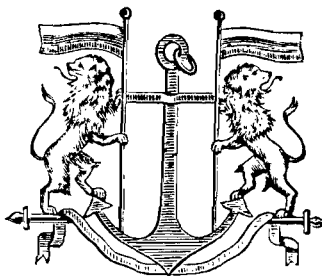

ВАРНЕНСКИИ ОБЩИНСКИИ ВЪСТНИКЪ

Излиза три пѣтъ на мѣсеца,
обикновенно на 1, 10 и 20 числа.

Цената на вѣстника за година е
4 лева.

Писма, статии, пари и всичко що е за
вѣстника се праща до Градско-Общинското
Управление въ Варна.

За обявления се плаща по 15 стотинки
на рѣдъ.

ИЗВѢСТІЕ

Димитъръ Кънчевъ извѣстява на приятели и познайници, както, у на ония и съ които е влизалъ въ търговски сдѣлки, че за напредъ ще се именува *Димитъръ К. Сърмаджиевъ*.

Изводъ отъ рѣшенията на Варненский Гр. Общ. Съвѣтъ. 30-й Априлий 92 год.

156. I. Одобрява се направеното распорѣждане отъ Общ. Управление за изпекване по еждебенъ редъ едновременно и отъ поржчителитъ на длъжниците къмъ Общината, изложени въ списѣка по рѣшението No.127 отъ 91г., както и отъ поржчителитъ на Панайотъ В. Марковъ—Салимъ Мурадовъ и Костадинъ Георгиевъ по горното рѣшение и на Димитра Продановъ—Сидеръ Паруневъ, по рѣшение No. 679/91 год. II. Дава се право на Кмета да предовѣрѣва и други лица отъ своя страна за водение дѣлата по горните искове въ еждилищата.

157. Не се одобрява търгътъ за доставка на камъне, произведенъ на 24-й Априлий т. г. по причина на скъпостъ.

158. Одобрява се търга по ископаванне каналъ отъ 600 куб. м. за истичанне на водата отъ блатото въ IV участъкъ, произведенъ на 24-й Априлий т. г., като се остава на конкурента Видо Мединъ.

159. I. Прошението на бр. Фортуна, съ което молятъ да се направи распорѣждане предъ откупчика на гр. право „Остроа“ и пр. въ Варна да върне задържанитъ имъ няколко торби млетна соль ерѣцо претендирана отъ откупчика такса „Кантарие“ за отпавена за гр. Руссе соль, се оставя безъ послѣдствие, като неоснователно.

II. Венчки търговци, които транзиратъ соль презъ Варна за други градове, споредъ смисѣла на чл. 9 отъ правилника, трѣбва предъ пристиганнето ѝ въ града да деклариратъ въ октроалното управление, какво количество ще транзиратъ за други градове; нѣтъ, щомъ като престон повече отъ 24 часа въ града и не се транзира за мѣстоназначението си, ще се взема правото „Кантарие“.

160. Остава се безъ послѣдствие прошеннето въ No. 252 на Илия Димитровъ за спаданне 185 л. отъ „кантараекъ“ за експлоатирането му на това право 5 дни по кжсно, като неоснователно.

161. Петълува се рѣшението No. 36 отъ 92 год. че отпущанитъ ежемѣечно за вѣско подхвърлено дѣте по 20 л. съ само за кърменнето и отхранванието имъ, а за облякло, обуца и др. нужди за дѣтата потребности расхода е особенъ и ще се петеглюва отъ § X-й, ал. 1-ва за поддржанне бѣдни и пр.

163. Да се заплати отчужденото мѣсто на Султана Парунева, състоище се отъ 269^{55/100} кв. м. по 10 лева вѣски кв. м., а за вѣското 2698.50 лева. Суммата да се исплати на поменжтата Султани Парунева следъ като тя снабди Общината съ крѣпостенъ актъ за мѣстото. Поменжтото мѣсто се отчуждава по утвърдени градски генераленъ планъ и още за това, че то е отъ неправилна форма, за което и не отговаря по чл. 14 отъ правилата за строение частни здания, съдователно следъ урегулраннето му не ще може на него да се строи здание.

164. Остава се безъ послѣдствие прошеннето на П.

Д. Студеновъ, съ което иска срокъ за исплащанне дългътъ си 233 лева и 32 ст. 2° за прибиране ежщата сума да се заяви въ надлежното еждилище искъ ерѣцо П. Д. Студеновъ, като Съвѣта упълномощава кмета самъ той, или друго отъ негова страна предовѣрено лице да заведе въпроснитъ искъ ежцеврѣменно, ако намѣри за нужно, и ерѣцо поржчителитъ на длъжника.

165. Дава се двумѣсеченъ срокъ на Спасъ Д. Спасовъ, начиная отъ днесъ, за исплащанне дългътъ си 1190 лева и 36 ст. за мѣстото му въ кв. XXX, буква М., като за това той даде на общината единъ записъ, подписанъ и отъ двамата поржители имотни; а за да може да се снабди съ вѣнчитъ документи, нужди за извършване ипотеката, разрѣшава се да му се издадѣтъ надлежнитъ свидѣтелства, заверки и др. т.

167. Възлага се на Общ. Управление (Техническо Отдѣление) да изработи поемни условия за отдаването на предприемачъ направата на двѣ шосета до новоостролицитъ се желѣзнопѣтни станции, хамбаръ и магазини, които да иматъ широчина по 12 метра.

По Варненското Окръжие.

ПРИКАЗЪ

№ 142.

На основание чл. 7-й отъ закона за „риболовството“ въ Княжеството, обявявамъ на населението въ повѣренитъ ми Окръжъ, че ловеннето на риба и раци изъ рѣкитъ и блатата си разрѣшава отъ днесъ. Но си забранява да се лови съ следующитъ ерѣдства и инструменти: I-во Сълъси и др. приграждания въ рѣкитъ; II-ро Да се лови съ ерѣкмета, очитъ на които иматъ по малко отъ единъ и половина сант. широчина; III-го Мръжки и котови, презъ дункитъ и растружитъ на които не може да се провре палца на човѣка. IV-го Мръжитъ, подвижни и не подвижни не бива да обхващатъ рѣката отъ единия брѣгъ до другитъ, ежцо така не е позволено въ едно и ежцо време да дѣйствуватъ една ерѣдъ друга, или да се пуцатъ едновременно отъ два противоположни брѣгове няколко мръжки, ако нѣма по между имъ свободно расстояние три пѣти по голѣмо отъ обема на мръжитъ. V-то Забранява се да се отбива водата отъ коритицето на рѣката съ цѣлъ да се испериватъ вировитъ за да остава рибата на сухо.

VI-то Които наруши тоя ми приказъ и распорѣжданията на закона за риболовството ще бжде подвергнатъ подъ наказанне предвидено въ чл. чл. 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38 и 39 отъ закона за риболовството и VII-о Испълненнето на този ми приказъ възлагамъ на Господина Финан. Чиновникъ, при Управленнето ми, Г. Г. Околпѣсентъ Началници, Г. Варнен. Градоначалникъ и вѣсикитъ Градего и селско Ощ. Кметове въ Окръжа.

Гр. Варна 1-й Юний 1892.

Окр. Управителъ: ДРАСОВЪ.

За Финансовъ Чиновникъ: В. К. ПОЛНОВЪ.

ОТЧЕТЪ

За приходитѣ и расходитѣ на Варненската Градска Община
прѣвъ първото тримѣсечие на тек. 1892. год.

РАСХОДЪ

Параграфи отъ бюджета	А Л И Н И	Наименование на расходитѣ	Предвидено въ бюджета и съ особни постановления		Расходвано прѣвъ смѣтното управление		В С И Ч К О		Остава свободенъ кредитъ		З а б ъ л љ ж к а
			лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	
		а) редовни Расходи:									
I	1	Съдържане на служащитѣ при Градско-Общинското Управление (чл. 113 и п. 1, 4 и 10 отъ Градско-Общ. законъ)	109140	—	26993	91	26993	91	82146	09	
	2	Подържане Барьерно-Октроалното Отдѣление при Общ. Управление (чл. 113 п. 1)	—	—	—	—	—	—	—	—	
	3	Подържане Градскій Лѣкаръ и Градската болница, заедно съ служащитѣ на Санитар, часть на града (чл. 113 п. 10)	50000	—	8101	59	8101	59	41898	41	
II		Канцел. разноски на Общ. Управ. и за издав. «Общ. Вѣстникъ»	8000	—	1617	04	1617	04	6382	96	
III		Отопление, освѣтление и за подържане Общинскитѣ мебели	2500	—	882	60	882	60	1617	40	
IV		Исплащане даждията на недвижими Общински имоти	2200	—	—	—	—	—	2200	—	
V	1	Исплащане лихвитѣ и амортизациянтѣ отъ дълговетѣ на Общината	45360	—	27824	50	27824	50	17535	50	
	2	Погашение $\frac{1}{10}$ часть отъ заема за съборната Църква	10000	—	—	—	—	—	10000	—	
VI		Наемъ отъ потрѣбнитѣ за Общината здания: за библиотеката, пожарната команда, за обоза и др. и подържане ония които принадлежатъ на Общината	3000	—	1095	15	1095	15	1904	85	
VII		Подържане пожарната команда	3500	—	1264	55	1264	55	2235	45	
VIII		Помощи за училищата	20000	—	20000	—	20000	—	—	—	
IX		Подържане Градско-Общинската Библиотека и служащитѣ въ нея	5000	—	551	25	551	25	4448	75	
X	1	Помощи на бѣдни, недѣлгави и неспособни за работа, както и за отхранване подхвърлени дѣца и за благотворителни цѣли за дружеството «Червеній Кръсть» и др.	4000	—	946	80	946	80	3053	20	
	2	Лѣкове на бѣдни Варненци и за проституткитѣ въ гр. Варна	—	—	—	—	—	—	—	—	
XI		Правение и за подържане пѣтица мостове, улици, водопроводи и градини (чл. 113 п. 14), ...	80000	—	3952	11	3952	11	76047	89	
XII		Освѣтление улицитѣ на града	16000	—	2275	10	2275	10	13724	90	
XIII		Застраховане Общински здания	1000	—	676	20	676	20	323	80	
XIV		Отчуждение мѣста по планиране града	60000	—	1134	05	1134	05	58865	95	
XV		За тържества и освѣтление града по случай на празници	2500	—	115	54	115	54	2384	46	
XVI		Непредвидени разноски	3500	а)	1860	03	1860	03	1639	97	
XVII		Подържане измѣющитѣ се смѣтоисени кола и въобще за разноска по чистене града	20000	—	4322	63	4322	63	15677	37	
XVIII		Подържане купенитѣ кола и 40 копия за общ. обозъ	6000	—	2013	97	2013	97	3986	03	
XIX		Исплащане дългове на Общината къмъ правителството и др отъ минал. години както: стойността на полученитѣ отъ правителството жребець и бикъ, събраната и невнесена въ казната сума отъ дърва за горѣние, съчени отъ правителственната гора по квитан. издадени отъ Общ. Управление	3191	—	—	—	—	—	3191	—	
		б) Извънредни расходи:									
XX		Направа здания за Градско-Общински училища	50000	—	—	—	—	—	50000	—	
XXI		Направа др. Градско Общ. здания салони, кабини за приморски бани, касиници и др.	50000	—	353	80	353	80	49646	20	
XXII		Запасенъ фондъ 50% отъ суммата на бюджета (чл. 117 отъ Градско Общинскій Законъ)	25798	б)	—	—	—	—	25798	—	
XXIII		Расходи за смѣтка на истекли бюджети	—	—	—	—	—	—	—	—	
XXIV		За екендиране доставка и др. прѣдмѣти въ прѣдстоящото изложение въ гр. Пловдивъ, съгласно чл. 16 отъ Правнишка и рѣшението на Окр. Комиссия по това изложение	15020	—	—	—	—	—	15020	—	
		Всичко	595709	—	105980	82	105980	82	489728	18	

а) Первоначалний омадъ на § XVI е билъ 1000 л. съ рѣшение No. 96 е увеличенъ съ 2500 л. отъ § XXII.
б) Первоначалний омадъ на § XXII е билъ 28298 л. съ рѣшение No. 96 е принесени къмъ § XVI 2500 л.

НЕОФИЦИАЛЕНЪ ОТДѢЛЪ.

БЕСѢДИ ЗА ЗДРАВИЕТО И БОЛѢСТИТѢ.

отъ

Д-ръ М. О. ПЕРФИЛЬЕВЪ

1.

Какво нѣщо е въздухътъ? Студентъ и топъл въздухъ. Вѣтъръ. Провѣтриване на жилищата. Нуждата отъ провѣтриване. Въздуха като причина за болѣститѢ.

«Воздухътъ е храна».

(Продължение)

Туй обръщане на кръвта, при участието на дробовѣтъ и сърдцето, се върши непрѣкъснато, и за това трѣбва много по малко време, отколкото ний употрѣбихме за описването му.

Сега трѣбва да ни е ясно, защо ни е потребенъ въздуха и защо безъ него не можемъ да живѣемъ. Количеството на потребния намъ въздухъ е точно прѣсметнати ако то бѣде по малко, ний ще болѣдуваме и страдаемъ. Ако количеството на въздуха, потребно за едного, распрѣдѣлимъ на двамина, троица, то тия двама или троица малко по малко ще се задунятъ. Нъ за здравето е нужно не само опрѣдѣлено количество въздухъ, нъ и да има той опрѣдѣленитѢ качества.

Ний вече видѣхме, че въздухътъ може да бѣде тѣжъкъ и лекъ, топъл и студентъ. ВѣскавитѢ крайности сѫ вѣдни; въздухътъ трѣбва да бѣде умѣренъ, както относително тѣжестта, така и топлината и не трѣбва да има рѣзки прѣходи отъ една крайностъ въ друга.

Освѣнъ това, главното — въздуха трѣбва да бѣде чистъ. Примѣръ на чистъ въздухъ може да служи въздуха на морето, планинитѢ и въ полето.

Чистъ въздухъ се нарича той, въ когото нѣма примѣсенъ особено нѣкъ вѣдни. А примѣситѢ могатъ да бѣдатъ твърдѢ разнобразни. Да вземемъ за сравнение селския и градски въздухъ. Стига да се расходимъ изъ голѣми, многочисленъ градъ, за да узнаемъ тая разлика. Градския въздухъ е напълненъ съ прахъ, който на цѣли облаци, макаръ не вѣкога забѣлѣзвани, се носи изъ въздуха.

Тоя прахъ се състои отъ дребнички частици камъкъ, варъ, уличенъ боклукъ, животински торъ, вѣглища и сажди отъ куминитѢ, фабрицитѢ и заводитѢ, особено ако последнитѢ се отопляватъ съ камени вѣглища. Внѣшния този прахъ се олъбнъ незабѣлѣзано на кожата ни, по дрѣхитѢ ни и го гълтаме заедно съ въздуха.

Нъ още по вѣдна за здравето примѣсъ съставляватъ веществата, които въ видѢ на малки, незабѣлѣзани за окоето частички, отдѣлятъ се въ изобилие отъ нашата кожа съ потъта, съ дѣханнето и испареннето, вѣдѣствие гниеннето на разни остатки отъ растенни и животни, които се намиратъ въ почвата и на повърхността ѣ, отъ нечистотитѢ на животнитѢ и човѣка. ВещнитѢ тия вещества заявяватъ за съществуваннето си и ни напомняватъ съ миризмата си, такива сѫ, напр: никочъта, испареннията, потъта, гниеннето на животински трунове. Нъ има и такива вещества, които като сѫ твърдѢ вѣдители за здравето, нѣматъ никакви миризми, или малки; а между това, незабѣлѣзано, като хайдутинъ ноцѢ, се промъкватъ крадишкомъ къмъ насъ, ний ги вдѣхваме заедно съ въздуха и се отравяме . . . Такъва с напр., тази отрова, която въ науката се нарича вѣг-

лена киселина или вѣглекиселъ газъ¹⁾. Кръвта при обикалянето си по разнитѢ части на тѣлото става тъмна, защото се смѣсва макаръ въ не голѣми количества, съ тоя отровителенъ газъ (вѣглената кислота), която постѣпва постѣ заедно съ кръвта въ дѣсната половина на сърдцето и дробовѣтъ, отдѣто се издѣхва като разваленъ въздухъ. Едновременно кръвта като отдѣли вѣглената си кислота, се смѣсва съ прѣсния, неразваленъ въздухъ, става алена и продължава работата си.

Другъ отровенъ газъ е тоя, който по незабѣлѣзанъ за насъ начинъ се вмѣква въ въздуха на стаитѢ отъ печкитѢ, когато тѢ се затворятъ по рано, когато на вѣглитѢ има още снѣ пламкъ. Тоя газъ, като го гълтаме заедно съ въздуха, отравя кръвта и често, ако не се даде помощъ ъ време, причинява смъртъ.

Чистъ, безъ примѣси, въздухъ рѣдко се срѣща. Но чистъ е той, както казахме, на морето, планинитѢ, въ открито поле, защото тукъ нѣма най главнитѢ источници за развалинето на въздуха — хората.

Селския въздухъ, въ противоположнотъ на градския, е много по чистъ, защото въ селата хората и жилищата имъ не сѫ толкова много натрупани, както въ градовѣтъ, има по малко вѣщества които да гниѣтъ въ почвата и на повърхността ѣ, по малко сѫ суетитѢ и движенията. Нѣка прибавимъ още, че въ голѣмитѢ градове нѣкога нѣма добра вода, че въ тѣхъ често се вѣдѣтъ разни прилѣпчиви болѣсти, при които сѫщо се отдѣлятъ невидими вѣдни вещества, които плаватъ въ въздуха, заразяватъ го, виднаме ги и заедно съ това служатъ като распостранители на болѣситѢ.

И въ селата, ний добръ знаемъ това, заразителнитѢ и прилѣпчиви болѣсти не сѫ чудо, но затуй нѣкъ вредното имъ дѣйствие се ослабява до нѣидѢ чрѣзъ доброто провѣтриване, за което ний спомѣнахме по горѢ и за което ще кажемъ по долу.

Провѣтриване се нарича движението на въздуха и въ него се крие голѣма сила за нашето здравие.

Въ селата въздуха е за туй по добъръ, по здравъ, отколкото въ градовѣтъ, защото селото се провѣтрява отведъ, особено ако е расположено на баирчина; въ градовѣтъ въздуха е застоенъ поради това, че наврѣдъ има камени стѣни, улицитѢ се кръстосватъ една съ друга и образуватъ много кривини. По сѣщата причина въ гората въздуха е по тѣжъкъ, по лошъ, отколкото на полето, или на моголата: въ гората той се застоива и не се провѣтрява, както се сѣдва; по сѣщата причина въ низкитѢ мѣста, въ янитѢ, между върховѣтъ, въздуха е по лошъ, отколкото на открито мѣсто, или въ планинитѢ.

Като прѣмисляемъ къмъ жилищата, трѣбва да кажемъ, че тукъ причинитѢ за развалине въздуха сѫ още по много. Тукъ главната причина за развалинето е въ самитѢ обитатели. Да вземемъ за примѣръ една голѣма Варненска къща: тя стои на една нечиста почва, провѣтрява се, и то лѣно, съ разваленъ въздухъ, населена е съ много хора, които заночнемъ отъ избата, дори до чардака. Въ избитѢ въздуха е и влаженъ, и студентъ, той се заражава отъ испаренията, които ставатъ отъ земята, която въ голѣмитѢ градове бѣже вѣвѣта дръвна. Тоя разваленъ въздухъ отива по стѣлбитѢ горѢ и разваля въздуха на другитѢ етажи (катове). По двороветѢ въ голѣма яма се туратъ вѣскави нечистотии, ненуждни въ домакъ и дворо, като: остатки отъ храна, помия и др. подобна. Вечерю туй заразява въздуха, гние, и въ видѢ на газове, често пакъ мизридни, се подига на горѢ и прониква въ квартиритѢ чрѣзъ стѣнитѢ, прозорцитѢ, дункитѢ. Освѣнъ това, колкото сѫ по бѣдни жителитѢ то кажемъ по скучено, но тѣсно живѣемъ; и тогавъ въ вѣкога се пада по малко въздухъ и то тей въздухъ се заразява съ испареннията постоянно, отъ издѣхвания въздухъ, отъ испаряваннето на прѣснитѢ, отъ прахѣтъ на доишметата, и калцинитѢ, отъ дрѣхитѢ, вонята

¹⁾ Газове се наричатъ въ противоположнотъ на твърдитѢ и течнитѢ, такива вещества, които ний, като въздухъ, не видимъ, често и не осѣщаме, нъ които въ сѣщото време иматъ своя тѣжина, като въздуха, гаселото и свои качества, полезни и даже необходими за наше здравие, като чистотата на въздуха, или безразлични, т. е. такива, които не оказватъ никакво влияние на наше здравие, нито вредно, нито полезно, или нѣкъ сѫ отровни, какъто е вѣглената кислота, която се образува при вѣско гниенне, при вѣско горенне. Когато сѣното гние въ дунитѢ, или тѣмъкъ прѣснитѢ на огъня — въ тия случаи се образува и отдѣли вѣглекиселова.

на остатките отъ храна и т. н. Може да си представите колко въглена кислота се натрупва въ такива жилища!

Отъ всичко горѣказано за значението на чистия въздухъ, ясно става, колко вѣдно трѣба да дѣйствува на нашето здравне разваленния въздухъ. Такъв въздухъ бавно, стѣпка по стѣпка ни отрова, подѣжда крадешкомъ нашитѣ сили, («ѣде както ржѣта желѣзото») и най послѣ докарва многочисленни болѣсти (най често къмъ охтика и тифъ) и смъртъ. Въ такъв въздухъ дѣцата ставатъ блѣдни, мързеливи, хилави и израстватъ слаби хора—«поволнии свѣтъ».

Да земемъ сега най простата селска изба. Почвата подъ селската изба е по чиста, отколкото въ града, провѣтрява се по добръ и лѣтно вѣреме, когато прѣвения вѣтрець подухва и въ вратата, и въ прозорците и издолу, когато домовладичитѣ се распрѣнхатъ по работа, може сносно да се живѣе въ такъв въздухъ. Поцѣмъ можемъ да се търкулнемъ въ отлука, на сѣното, подъ сайвалта и пр. Въ прѣз студено вѣреме отъ годината, особено зимѣтъ, когато въ тѣсната изба се натѣпчи една сюрпа свѣтъ, особено когато и добитѣка е тамъ, когато всека дупчина се занулива съ начаври, за да стане по топло, когато разнитѣ нечистоти въ твърдъ и воденъ видъ отъ дѣцата и животнитѣ нада на дошметето и въ пукнатинитѣ между дѣскитѣ, дѣто тѣ гниѣтъ и издаватъ лона меризма; когато тука въ избата се суши и провѣтрява мокрото и нечисто пранье и др. парцалаци, въздуха става просто нестерпимъ и въ тоя въздухъ се криятъ причинитѣ на много болѣсти у дѣцата и възрастнитѣ. Промъкне се тукъ, макаръ и не нарочно, нѣкоя прилѣпчива или заразителна болѣсть (напр. шарка, тѣжката болѣсть, дифтеритъ и др.), пребере стари и млади и мѣчно можѣтъ да изгонятъ отъ тука. Венчикитѣ тия прилѣпчиви болѣсти твърдѣ обичатъ да се забавдватъ въ такъв въздухъ.

Тѣй или иначе, ако не можемъ да отетраимъ таквото жилище и тоя въздухъ, ний всечески трѣбва да се стараемъ колкото е възможно да поправимъ или смекчимъ злото. Въ нашитѣ ралци е твърдѣ силното сръдство за борба — провѣтряването. Прѣди всичко трѣбва, колкото е възможно, да прѣмахнемъ источникитѣ, които развалятъ въздуха. За това не трѣбва да се остави въ избата, по разнитѣ ъонета никакви огризки отъ храна, по често да се измитатъ дошмететата, да се миятъ и търкатъ добръ, да се изхвърлятъ помнитѣ изъ избата, да еж неатрупва много нечесто пранье, а се окача въ сайвалта; не трѣбва да се оставятъ въ избата нечисти работнически дрѣхи, а трѣбва добръ да се провѣтрятъ отъ вѣреме на вѣреме, особено кожани вѣнци зимѣтъ на студа, или лѣтосъ на припѣка на слънцето, още по добръ е да се поварятъ въ баня, въ горѣща пара: не трѣба да ечимъ нищо на дѣскитѣ, нищо на голата земя, защото въздуха и на едното и на другото мѣсто е най лонгъкъ, особено нѣкъ ако дошметето се държи нечесто; по добръ е, ако мѣстото позволява, да се распалагаме на сови, или чардаши.

И въ венчикитѣ тия прѣдпазиви мѣрки не еж достатѣчни. Трѣба да се повика на помощ провѣтряването на избата, даже и въ студено вѣреме, и зимѣтъ то е повече потребно отколкото лѣтъ. Отметина, селскитѣ колиби и клаци се провѣтряватъ доста добръ, или се навѣватъ чрѣзъ стѣнитѣ, сеособенно ако еж стари и зѣ мазани, къ и това провѣтряване не е достатѣчно въ зимно вѣреме.

Печнитѣ (замазани) добръ провѣтряватъ въздуха: трѣба отъ вѣреме на вѣреме чрѣзъ дени да се отвара прозорчето, ако има такѣво, или нѣкъ вонтя, ако и за половина часъ: чрѣзъ това вѣреме дѣцата може да се искарватъ на улицата, или у комшинитѣ. Добръ е едновременно съ замазването на печката да се отвара и прозорчето, даже и ватата за малко вѣреме. Особено полезно е проветряването чрѣзъ слѣдующето вѣреме отъ денонцието: въ вѣреме на епанне когато се натрупва въ стаята много боклукъ, меризми, и утрень, когато венчки стапкѣтъ отъ снѣгъ. Ноцесъ, сеособенно тамъ дѣто ежтъ много хора на едно мѣсто, се набира много въглекислота и смрадъ отъ хората. По друго ний неможемъ да прѣпорѣчаме за да се държи чистъ въздуха въ селскитѣ изби при ежнествующата бѣдноеть, къ и туй, кѣсто прѣпорѣчахме ежтаме за неизлишно (отъ малко малко еж ще се намали злото) и за да бѣдѣтъ свѣтитѣ нч по ясни

и да се запечататъ въ паметѣта на всекого по добръ, ний се тохме за нужно да поговоримъ за туй, що е въздухъ, вѣтъръ, провѣтряване. Па и сама по себе си тази работа е любопитна.

Насѣкоми употребявани за храна.

(Продължение).

Способитѣ за приготвянето ѣ еж дѣврдѣ различни. Въ вѣреме на гладъ, или когато не се роди житото, сдробяватъ скакалицитѣ на прахъ въ рѣчни воденици, или мелѣтъ въ каменни хромели и полученото по тоя начинъ брашно прѣмѣсватъ съ млѣко или вода, подиръ кѣсто правятъ отъ това тѣсетѣ пити и ги пекѣтъ, като обикновенния хлѣбъ. Въ даже и тогазъ, когато не върлува гладъ, туземцитѣ на пѣброенитѣ страни ѣдѣтъ съ пнцахъ скакалицитѣ или пѣржени съ масло, като имъ отдѣлятъ прѣдварително краката, главата и крилата, или варени съ соль и други работи. Всички съврѣменни пътешественици принаватъ еднотласно това ѣденне за твърдѣ вкусно: то по думитѣ имъ, прилича на крабоветѣ омаритѣ. Впрочемъ не трѣбва да се забравя, че скакалицитѣ еж се продавали едно вѣреме даже на пазаритѣ на цивилизованитѣ грѣщи; нѣма нищо удивително за това, че стоящитѣ на много по низка стѣпенъ цивилизация, дивни и гладни бушмени или хотентоти на Южна Африка съ радостъ сръщатъ появяването на скакалицитѣ въ страната си.

Въ Австралия, гдѣто скакалицитѣ не се вѣдѣтъ, туземцитѣ и даже нѣкои отъ прѣдставителитѣ на бѣлата раса вмѣсто тѣхъ употребяватъ за храна разни породи гжесеници. Една отъ тѣхъ сеособенно заслужва нашето внимание—това е една тлѣста, бѣлизнява ларва отъ огромни размѣри, кѣсто туземцитѣ ѣдѣтъ безъ всеко приготвление, махвѣтъ ѣ само кожата. Другата порода, извѣстна подъ името «бугонгъ», сеособенно се появява въ нѣкои мѣстности на голѣми рояци; туземцитѣ се събирѣтъ на тия мѣста отъ близкитѣ и даже по отдалечени краища, събирѣтъ ги по нѣкога съ ведра и послѣ пекѣтъ отъ тѣхъ гевреци. Слѣдъ измицѣването на нѣколко недѣли тоя родъ храна измѣнява съврѣшенно дивачитѣ: отъ сухи и полугладни ежнества тѣ ставатъ пълни и здрави.

У Бушменитѣ гжесеницитѣ се считатъ тоже за лакомство, а ежнестовнитѣ китайци, като изсучатъ копришата отъ пашкулитѣ на бубата, хранѣтъ се съ самитѣ буби.

За да завършимъ нашия очеркъ нѣка кажемъ още нѣколко думи за мравкитѣ, които се ѣдѣтъ. Въ Бразилия жителитѣ ѣдѣтъ мравкитѣ, като конфекти, а така ежко ги ежсватъ съ единъ сеособенъ видъ смола за приготвяние на разни соуси: въ Спера Лионе варятъ въ масло мравкитѣ и ги ѣдѣтъ *шьянъ*; въ Европа обикновеннитѣ дървесни мравки се употребяватъ не рѣдко за приготвление на укуеъ, а на Югъ въ Франция кондитеритѣ ги употребяватъ за приготвление на сеособенъ родъ сладки, наричани вслѣдствие на това «Crèmes aux fourmis». Вкусѣтъ имъ е приятно—киселичестъ, приличенъ малко на вкуса на лимонѣвъ сокъ. Много распроетраненитѣ въ Мексика «Nozmidas mieleras» или «Nozmidas moehileras» т. е. медоноснитѣ или торбести урави, а ежко вѣдянитѣ се въ изобилие близо до града Долоресъ «Busileras» — се ползуватъ тамъ съ голѣмъ почетъ и се продаватъ на тѣгло. Най-сѣтитѣ и бѣлитѣ мравки или термити се считатъ за чрѣзвичайно вкусна храна въ странитѣ, дѣто се вѣдѣтъ, при това не само между туземцитѣ, въ даже между колониститѣ и пътешественицитѣ; знаменития Мистеръ Г. Стенли чрѣзъ послѣдното си пътувание въ Африка често е употребявалъ за храна бѣлитѣ мравки и др. нѣкои насѣкоми.

(Прѣводъ).

Отъ Л. Н. Баденовъ.

